

Yttrande över promemorian Nationell plan för trygghet och studiero (Ds 2021:13)

Myndigheten för delaktighet arbetar för ett samhälle där alla kan vara delaktiga, oavsett funktionsförmåga. Myndigheten för delaktighet lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

Myndigheten för delaktighet (MFD) är i huvudsak positiv till de förändringar som utredningen föreslår och menar att förslagen som helhet sannolikt kommer att bidra till ökad trygghet och studiero för elever.

- MFD tillstyrker förslagen om förtydligande av terminologi och ansvar för det förebyggande arbetet inom trygghet och studiero (avsnitt 5).
- MFD har inga synpunkter på förslagen som rör reglering av det systematiska kvalitetsarbetet och Skolinspektionens roll vid överklagande (avsnitt 6).
- MFD tillstyrker förslagen om ett tydligare ansvar för huvudmannen vid klagomålshantering och framtagande av stöd för skolors kommunikation och samarbete med vårdnadshavare (avsnitt 7).
- MFD tillstyrker förslagen att lärare och rektorer ska få bättre tillgång till befintligt stöd samt att kompetensutveckling ska tillhandahållas även till elevassistenter och resurspersonal, men understryker vikten av att stödet och kompetensutvecklingen innefattar relevant utbildning om elever med funktionsnedsättning (avsnitt 8).
- MFD tillstyrker förslagen om elevers delaktighet i arbetet med ordningsregler och att vårdnadshavarna ska få information om dessa (avsnitt 9).
- MFD ställer sig bakom principen att elevers användande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska styras

av lärarens instruktioner i syfte att främja elevernas utveckling och lärande (avsnitt 10).

- MFD tillstyrker förtydligande i lagtext om rätt att omhänderta mobiltelefoner eller andra föremål för att stoppa en pågående kränkning (avsnitt 10).
- MFD ser både fördelar och nackdelar med förslaget i de delar som gäller omhändertagande av elevers mobiltelefoner i förebyggande syfte (avsnitt 10).
- MFD tillstyrker förslagen som handlar om att all skolpersonal ska ha allmänna befogenheter att säkerställa trygghet och studiero samt att det ska finnas stöd för skolans personal att agera i svåra situationer, men understryker vikten av att stödet innefattar relevant kompetensutveckling om elever med funktionsnedsättning (avsnitt 11).
- MFD har inga synpunkter på förslagen om att förenkla och förtydliga hanteringen för tillfälliga placeringar och beslut om avstängning (avsnitt 12).

Myndighetens synpunkter

Inledande synpunkter

MFD är i huvudsak positiv till de förändringar som föreslås i promemorian och menar att förslagen som helhet sannolikt kommer att bidra till ökad trygghet och studiero för elever. I promemorian har ett stort fokus lagts på att förtydliga och, i förekommande fall, utöka skolans befogenheter och möjligheter till disciplinära åtgärder för att kunna fullfölja sin tillsynsroll och säkra elevers trygghet och studiero. Mindre fokus har lagts på vikten av det förebyggande arbetet för att åstadkomma en trygg skola och en god lärmiljö.

MFD vill därför lyfta betydelsen av förebyggande arbete på detta område, vilket MFD också framhåller i sitt yttrande över betänkandet Kampen om tiden – mer tid till lärande (SOU 2021:30). Det förebyggande arbetet bör starta redan vid den fysiska utformningen av skolans lokaler och omgivande miljöer, såsom skolgården. Många nya skolor behöver byggas de kommande

åren. Dessutom behöver många skolor byggas om för att de är slitna och för att anpassas till dagens och framtidens behov. För att elever ska trivas, ha studiemotivation och nå sina kunskapsmål behöver de känna sig trygga i skolan. Hur skolan är utformad spelar därför stor roll. Det handlar inte bara om lugn och ro i klassrummet. Lika viktigt är hur det fungerar i matsalen, vid toaletterna, på skolgården och i korridorerna. Bra ljudmiljö och en smart utformning av öppna ytor är exempel på faktorer som gör skolor mer trygga. Att tidigt och systematiskt inkludera detta tänkande i utformningen av skolmiljön ökar möjligheten att efterleva skollagen, eftersom trygga miljöer bidrar till likvärdig utbildning. Därför har MFD tillsammans med elever och ett stort antal experter tagit fram ett material¹ på temat Trygga skolor (finns tillgängligt på MFD:s webbplats) som stöd för byggnation eller renovering av skolor i syfte att öka tryggheten för eleverna.

5.2 Ansvar för det förebyggande arbetet inom trygghet och studiero och terminologin förtydligas

MFD tillstyrker förslaget (avsnitt 5.2).

6.2 Regleringen av det systematiska kvalitetsarbetet förtydligas

6.3 Ett föreläggande ska ange de åtgärder som huvudmannen ska vidta

6.4.2 Skolinspektionen ska alltid vara motpart när myndighetens beslut överklagas

MFD har inga synpunkter på förslagen (avsnitt 6).

7.2 Huvudmannen ska ha ett tydligare ansvar för klagomålshantering

MFD tillstyrker förslaget (avsnitt 7.2). MFD instämmer i bedömningen i promemorian att det genom de skärpta kraven på huvudmannens klagomålshantering blir tydligare för elever och vårdnadshavare vart de ska vända sig med klagomål mot utbildningen och att det i sin tur kommer att bidra till att missförhållanden i större utsträckning än i dag uppmärksammas och åtgärdas snabbare. MFD vill samtidigt betona vikten av att Skolinspektionen finns kvar som en extern instans dit elever och vårdnadshavare kan vända sig till

¹ <https://www.mfd.se/verktyg/trygga-skolor/expert-tipsar/>

när ett anmält missförhållande av olika skäl inte hanteras eller kan lösas inom ramen för huvudmannens klagomålshantering.

7.3 Det ska tas fram stöd för skolors kommunikation och samarbete med vårdnadshavare

MFD tillstyrker förslaget (avsnitt 7.3).

8.2 Lärare och rektorer ska få bättre tillgång till befintligt stöd när det gäller trygghet och studiero

8.3 Det ska tillhandahållas kompetensutveckling för elevassistenter och resurspersonal

MFD tillstyrker förslagen (avsnitt 8). MFD instämmer i bedömningen i promemorian att förslagen om ökad tillgänglighet av befintligt stöd till lärare och rektorer samt kompetensutveckling för elevassistenter och resurspersonal kommer att bidra till att stärka kompetensen hos skolpersonalen i arbetet med trygghet och studiero. MFD vill dock framhålla vikten av att stödet till skolpersonalen och kompetensutvecklingen för elevassistenter och resurspersonal även innefattar relevant utbildning om elever med funktionsnedsättning.

9.2 Elevernas delaktighet i arbetet med ordningsreglerna ska säkerställas och hur de följs ska följas upp

9.3 Vårdnadshavarna ska få information om skolans ordningsregler

MFD tillstyrker förslagen (avsnitt 9).

10.3 Mobiltelefoner ska endast användas efter lärarens instruktion när undervisning pågår

10.4 Ökade möjligheter att omhänderta mobiltelefoner

MFD instämmer i principen att elevers användande av mobiler ska ske enligt lärarens instruktion när det är motiverat av undervisningsskäl (avsnitt 10.3).

MFD instämmer i att elevers användande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska styras av lärarens instruktioner i syfte att främja elevernas utveckling och lärande. Det får konsekvensen att användning av en mobiltelefon, som huvudregel, blir förbjuden på lektionstid.

Elever ska enligt promemorian ha rätt att använda mobiltelefoner som stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd i enlighet med 3 kap. skollagen.

MFD anser dock att det på ett tydligare sätt måste framgå att elever med funktionsnedsättning som använder mobiltelefoner som ett hjälpmedel eller extra anpassning har rätt att inneha och använda sina mobiltelefoner i undervisningen även i andra fall än vad som anges i 3 kap. skollagen. Det finns situationer när en elev med funktionsnedsättning är i behov av extra anpassning eller särskilt stöd utan att det finns någon risk för att eleven, som det anges i 3 kap. 5 § skollagen, inte kommer att nå de kunskapskrav som gäller. Det kan exempelvis handla om en högpresterande elev som på grund av sin funktionsnedsättning är i behov av mobiltelefonen som hjälpmedel.

MFD tillstyrker förtydligande i lagtext om rätt att omhänderta mobiltelefoner eller andra föremål för att stoppa en pågående kränkning (avsnitt 10.4).

MFD ser både fördelar och nackdelar med förslaget i de delar som gäller omhändertagande av mobiltelefoner i förebyggande syfte (forts. avsnitt 10.4). MFD anser att det är viktigt att möjligheten att använda sig av förbud inte överskuggar vikten av att arbeta för en tillitsfull och trygg skolmiljö och en inkluderande lärmiljö. Det finns redan i dag möjlighet att låta elever på frivillig grund i samband med lektionspassens början lämna ifrån sig t.ex. mobiltelefoner som en del av en skolas uppförandekod. MFD menar att det finns en risk att denna hantering som avser att främja studiero i stället kan sänka tilliten mellan elever och lärare och därmed skapa fler konflikter och störningar i skolmiljön än vad den avser att förhindra.

Om förslaget genomförs behöver hänsyn tas till de förutsättningar som gäller för somliga elever med funktionsnedsättning. Undantag bör kunna göras för elever som på grund av exempelvis en intellektuell eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning känner otrygghet eller har svårigheter att hantera en skolsituation som kräver återkommande kollektiv insamling av personliga tillhörigheter (utan att det ställs krav på att eleven behöver mobiltelefonen som hjälpmedel – se MFD:s motivering ovan i avsnitt 10.3).

11.4 All skolpersonal ska ha allmänna befogenheter att säkerställa trygghet och studiero

11.5 Stöd för skolans personal att agera i svåra situationer

MFD tillstyrker förslagen (avsnitt 11). MFD anser att det är angeläget att det är tydligt vilka befogenheter skolpersonal har – och inte har – att ingripa fysiskt mot elever. Promemorian klargör att ett befogat och proportionerligt fysiskt ingripande inte utgör en skadestandsgrundande kränkning. MFD betonar vikten av att det föreslagna stödet för skolpersonal att agera i svåra situationer innehåller kompetensutveckling om hur elever med vissa funktionsnedsättningar bör bemötas. Det kan exempelvis gälla vad som är ett lämpligt agerande eller professionellt förhållningssätt till en utåtagerande elev med en intellektuell eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

12.4 Tillfälliga placeringar ska vara enklare att genomföra

12.5 Beslut om avstängning ska underlättas och förutsättningarna förtydligas

12.6 Det ska vara tydligt vilka bestämmelser som finns om placering av elever vid skolenheter

MFD har inga synpunkter på förslagen (avsnitt 12).

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Malin Ekman Aldén (beslutande), avdelningschef Emelie Lindahl och utredare Susanne Eriksson (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt signerad]

Malin Ekman Aldén

SIGNATURSIDA

Detta dokument har elektroniskt undertecknats av följande
undertecknare:

NAMN:	Malin Ekman Aldén	
TITEL, ORGANISATION:	Generaldirektör, Myndigheten för delaktighet	
IDENTIFIKATIONSTYP:	E-post (malin.ekman-alden@mfd.se)	
IDENTIFIKATIONS-ID:	db8138f3d0044939bf029f0a5924f29f	
DATUM & TID:	2021-08-24 22:48:25 +02:00	

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2021-08-24 22:48:31 +02:00
Ref: 18615SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)